

ANMELDERROST BOG ER OVERKOMPLEKS, POSTULERENDE, MEN BEGREBSSKABENDE

Ingrid Volkmer

The Global Public Sphere: Public Communication in the Age of Reflective Interdependence

Polity Press, 2014

225 sider, £17,09

Ingrid Volkmer (f. 1957) er lektor ved Melbourne University, School of Media and Communications, med speciale i sit selvudnævnte forskningsfelt: Transnational kommunikation. Hun er redaktør af *The Handbook of Global Media Research* (Wiley-Blackwell, 2012) og blev sidste år udvalgt til det prestigefyldte International Panel of Social Progress, der har Princeton University som hovedkoordinator. Med sin baggrund i filosofi og æstetik (ph.d. fra Bielefeld, 1988) har hun begået den særdeles velomtalte bog *The Global Public Sphere* med bl.a. ros fra den verdenskendte, og desværre nu-afdøde sociolog Ulrich Beck (1944-2015), og den anerkendte medie-forsker Nick Couldry fra London School of Economics.

Bogen er opdelt i fem kapitler hvori Volkmer forsøger at re-artikulere og re-begrebsliggøre de måder hvorpå verdenssamfundets ”advancerede” kommunikative praksisser (35) tager sig ud i dag (og, derfor, lader sig begribe). Alle kapitler indfører nye begreber i kortlægningen af den globale offentlighed således at første kapitel introducerer *networks of centrality* og *centrality of networks*, andet kapitel *public assemblage*, derefter *inbetween-ness* og, i det efterfølgende, et *matrix of influence*, for til sidst at afslutte i femte kapitel med et skift fra *public sphere* til *public horizons*. Det er en ekstremt ambitiøs bog, der forsøger at søsætte en begrebsarkitektonisk katedral af et projekt, men som desværre for det meste, for denne anmelder, henfalder i barok forvirring over de utallige brug af uafklarede metaforiske sidebegreber, der på kun 190 sider ikke altid lader sig indlysende indskrive i teksten, f.eks *flow*, *public trajectory*, *density*, *interdependence*, *linearity*, *field*, *layer*, *verticalization*, *spheres of connectivity*, *resonance* mm.

Det grundlæggende nye skema, Volkmer forsøger sig med, tager udgangspunkt i to analytiske begreber der, skal man uden videre forstå, har et dialektisk tilhørsforhold til hinanden: *Networks of centrality* og *centrality of networks*. Førstnævnte er

”the monitoring sphere” (s. 15), det vil sige, det medie, der opstår som en TV-kanal eller digital-social platform, som derved kan skabe en centraliseret kommunikationssituation, der kan virke som en slags centrifugalkraftsskabende orientering mod bestemte platformstyper (f.eks. *The Guardian*, *Der Spiegel*, Wikileaks). Det andet begreb står i modsætning til monitorering ved at være ”the sphere of discursive engagement, the sphere of actors” (s. 15) der simultant handler gennem en mangfoldighed af forskellige kommunikationsplatforme. *Centrality of networks*-begrebet kan være geografisk situeret så længe der er aktører som handler interaktivt og informationsdelende, f.eks. Syriens befolkning. Den globale offentlighed, i form af *centrality of networks*, styres ikke længere af den ovenfrakommende netværkede centralitet – statsmediet – men handler gennem sociale medier og internettet generelt, der kan bringe dem, i Syriens tilfælde, ”alternative conflict scenarios” (s. 15).

Disse to begreber, hævdes det, ”allow us to unfold the dialectical architecture of advanced globalized public communication” (s. 15) i betydningen af at de-territorialiserer den kommunikation, der teoretisk set er blevet placeret i nationale kontekster, bl.a. af Dewey og Habermas, men også udvidet, enddog i en uhensigtsmæssigt ”linearity” (s. 17) af internationale forhold mellem stater. Volkmer’s projekt er at bevæge sig væk fra den såkaldte *container model* – der placerer en teoretisk barriere for at forstå kommunikation udover dets *state-society nexus* – da den ikke er åben overfor en adækvat forståelse af de- og re-territoriaisering i den kommunikative-deliberative praksis, som hun egentlig ser som post-territorial (s. 36). Det vil sige, at offentligheden ikke længere bevæger sig i grænsemanifeste nationale eller internationale relationelle bestemmelser. Med Saskia Sassen, beskriver Volkmer i stedet at den globale offentlighed virker som en masse ”micro-environments with global span” (s. 108), der er indbyrdes *interdependent*.

Public interdependence er, som Volkmer skriver, ”a network of dynamic densities” (s. 102), der kan strække sig over territorier. Således, postuleres det, er hvert samfund ikke ”an exclusive territorial public” (s. 102) men i stedet ”constitutes a communicative ’layer’, a ’node’ within the horizontal ’interdependence’ of public communication” (s. 102). Disse dynamiske, ikke-geoterritoriale tætheder, som Volkmer her beskriver, består af ’deliberationsfelter’ (*fields of deliberation*). Begrebslig bliver hun nødt til at have disse differentierende felter idet *public interdependence* er ét samlet netværk, der – for at bevare konsistent begrebsbrug – altså må facilitere dette netværk, og derved også den globale offentligheds indre mekanik.

Volkmer forbliver ikke ved begrebsapparatet, men lokaliserer på sympatisk vis hvilke deliberationsfelter, vi finder i dag. Hun påpeger forskellige 'lokaliteter' eller 'felter' (s. 103), der kæmper for forskellige politiske initiativer – om det så er deliberation, der er tale om, er uklart. For det første nævner hun "virtual activism", der kæmper for generelle sager, f.eks. menneskerettigheder i Kina eller Occupy-bevægelsen (s. 103). For det andet, "virtual 'transparency'" påpeger en fremmelse af direkte demokrati, f.eks. Pirate Party-bevægelsen (s. 103). Et tredje felt varetager "deliberative 'transparency'" hvor organisationer som *Wikileaks* udpeges til aktører der går udenom "traditional forms of 'publicness'" (s. 103); og det fjerde "influential, though invisible" deliberationsfelt er "[s]ubjective 'testimonies'" på sociale medier, der danner modvægt til "official political structures" (s. 104). Det virker desværre mudret og som en vilkårlige opdelinger. Problemet med bogen generelt, og specifikt de påpegede deliberationsfelter, er, at der ikke gives grunde til hvorfor de påstande, der hævdes, er tilfældet, og især hvorfor disse felter nødvendigvis er deliberative, samt hvad 'deliberativt' egentligt indeholder.

I *The Global Public Sphere*, er en af Volkmers kongstanker at nationen som politisk, kulturel og socialt sammenhængende horisont, der klæbes sammen af sprog, fælles artikulering af historie og national identitet, ikke længere eksisterer som et pejlemærke. Hun påpeger i et interview at vi skal "realize that such borders really don't matter anymore. What matters is what you have on your iPad and the apps to you have on your iPad and that becomes your mediaworld" (0:59 <https://vimeo.com/84721546>). Hun henviser i bogen direkte til Paul Virilios dromologi og teknohastighedens betydning for denne udflydende fortynding af nationale grænseforskelle (s. 67).

Men spørgsmålet er *hvordan* alt flyder: Fælles sprog flyder for det meste i de samme vande, ligesom den fælles artikulering af kulturarv og -forståelse, juridiske bindninger og sociale identiteter også gør det. Den flydende identitet flyder på bestemte måder, og det er kortlægningen af fluiditeten der er interessant. At henvise til muligheden af at udflyde grænser er jo ikke det samme som at grænserne udflyder – der synes at være strukturer, der holder sammen på forskellige identiteter trods omstrukturering af den verden disse identiteter lever og formes i.

Det er bemærkelsesværdigt uhensigtsmæssigt at Volkmers flydende pointe til tider er mod geografiske nationalstaters præg, mens hun samtidig aftrykkeligt hævder verdensspændende værdi-fællesskaber på et postulatorisk grundlag. Et ek-

sempel er forretningsverdenen: ”This professional class engages in a transnational interdependent public which shares the same values with peers in other world regions” (s. 107). Hvis hun taler om en fælles økonomisk klasse fra Kina og Brasilien til Frankfurt, burde hun også overveje alsidigheden af forretningspraksis og arbejdsmarkedsvilkår og -kultur, der ikke umiddelbart synes at inkorporere de samme værdier. Og en manglende udredning af Volkmers postulat udebliver til ærgelse for den nysgerrige og seriøse læser.

Som nævnt er sproget kompliceret, og til tider også særdeles forvirrende. Et par steder hænger sætningskonstruktionerne desværre ikke grammatisk sammen (53f og 181). Tilmed har Volkmer valgt at markere både citater og begreber med enkelt citationstegn, mens hun også bruger denne markering mærkværdige steder som f.eks. ’as such’ (s. 166, 175, 189, men ikke 173), ’live’ video (s. 102), ’foremost’ (s. 102), ’emotional impact’ (s. 102), ’across’ (s. 102), ’side aspect’ (s. 108), ’release’ (s. 110), ’national’ (s. 112) og de sættes inkonsekvent til undring for læseren. Det er svært at følge med når man har svært ved at tyde de markeringer forfatteren benytter sig af – og det er rigtigt ærgerligt. For med hele bogens udtryk efterlades mindre tænkningsaftryk end hvis det var skrevet i et mere pædagogisk sprog. Og det kan næppe være i offentlighedens tjeneste – hvordan den end muligvis skal forstås.

Joachim Wiewiura

NEOLIBERALISMENS KONSENSUSKRAV DRÆBER DEMOKRATIETS GRUNDIDEAL OM STRID

Wendy Brown
Undoing the Demos
Zone Books, 2015
295 sider, \$21,52

Den amerikanske politolog Wendy Brown tager i bogen *Undoing the Demos* livtag med neoliberalismen og undersøger, hvordan en allestedsnærværende økonomiseringslogik udfordrer de demokratiske grundprincipper.

Hendes tilgang til neoliberalisme som begreb er, som hun også selv påpeger, grundlæggende foucauldiansk. Bogen er således ikke baseret på en forståelse af neoliberalisme som “en statspolitik, en fase af kapitalisme, eller en ideologi der frisætter markedet”, men derimod på Browns forståelse af neoliberalisme som “en normativ fornuft der, når den bliver dominerende, tager form som en styringsrationalitet (governing rationality), der spreder sig fra specifikke formuleringer vedrørende økonomiske værdier, praksisser og meritter til alle egne af det menneskelige liv” (s. 30) – altså en *gouvernementalitetsteori* som vi også kender det fra Giorgio Agamben. Dog synes Brown at være noget mere fokuseret i hendes skrift, hvilket gør at tekstens pointer står meget tydeligt frem.

Ligeledes er det væsentligt at fremhæve, hvordan neoliberalisme hos Foucault og Brown ikke blot forstås som en videreudvikling af liberalismen, men at den på mange måder også er i direkte modstrid med liberalismens grundprincipper. Et eksempel er neoliberalismens krav til staten om ikke at lade det økonomiske marked passe sig selv, men istedet i alle henseender at understøtte og fremme den økonomiske konkurrence der understøtter og opretholder markedet. Hermed følger også, at neoliberalismens grundlæggende princip er ulighed, idet ulighed både er “præmissen og resultatet af konkurrence” (s. 64).

Det tætte parløb med Foucault dominerer bogens første del. Her gennemgår og gentænker Wendy Brown Michel Foucaults foredragsrække fra 1978-79 om biopolitikens fødsel med et særligt fokus på Foucaults behandling af neoliberalisme. Det er en udførlig og nærlæsende gennemgang, men det kan til tider også virke en anelse langt og gentagende. Især digressionerne til Foucaults